

Οι Καλ'κατζάρ'

Σαν έφτανε το Δωδεκάμερο (1), η γιαγιά η Γιωργούλα γινόταν άλλος άνθρωπος. Δε γέλαγε ,δεν αστειευόταν, δεν τραγούδαγε, δεν έκανε τις δουλειές που πάντα της άρεσε να κάνει, να βάλει μπουγάδα, να ζυμώσει, να υφάνει, να τυροκομήσει...Έδειχνε σαν κάτι να την απασχολεί, σαν κάτι κακό να περίμενε, που όμως ήταν έτοιμη να το παλέψει και να το αντιμετωπίσει. Πολλές φορές την άκουγα να μονολογεί χαμηλόφωνα και μόλις ξεχώριζα να λέει :

- Τ' π'σσόκωλ' (2) οι γιοι ...οι ζηρζηβούλ'δης (3)...Ας έρτην (4) σαν τους βαστά...Χίλια παλούκια. θα μπουν στον κόλο τους ...

Έριχνε χοντρά κούτσουρα στη γωνιά, κάπου – κάπου και καμιά φούχτα χοντρό αλάτι (5),έσερνε το μαξιλάρι της δίπλα στη φωτιά και δόστου - φέρτου να κλώθει στο αδράχτι της ατέλειωτη βαμβακερή κλωστή.

- Γιατί, γιαγιά Γιωργούλα, είσαι θυμωμένη απόψε ; ρώτησε με παράπονο η μικρή εγγονούλα της, η αδελφή μου Μαρία. Κάναμε τίποτα κακό ; Είπαμε κάτι που δεν έπρεπε ;

- Δε φταίτε σεις, παιδάκι μου ! κούνησε το κεφάλι της η γιαγιά. Φταίνε οι βηλζηβούλ'δης (3) οι μαγαρισμέν' (6) .Όπου να 'ναι θα ξεπροβάλουν . Είναι οι μέρες τους. Θα έρθουν να μαγαρίσουν (7) πάλι όλο τον κόσμο. Τ' π'σσόσκατ' (2) οι γιοι! Τ' αναγελάσματα τ' ανθρώπου ...

- Και τι είναι, γιαγιά, αυτοί τ' π'σσόσκατ' οι γιοι, οι ζηρζηβούλ'δης ; ρώτησε με το στόμα ανοιχτό, γεμάτη απορία η Μαρία.

- Είναι, παιδί μου, οι Καλ'κατζάρ' !Αερικά, δαιμονισμένα πλάσματα ! είπε η γιαγιά ,έκανε το σταυρό της κι έφτυσε τρεις φορές στον κόρφο της, για να ξορκίσει το κακό . Σαν έρχονται, μπροστά πάει ο αρχηγός τους ο Κουτσός, ο γαϊδουροπόδαρος .Τριγύρω του χορεύουνε και πηδάνε αμέτρητοι άλλοι. Είναι τόσοι δα, μια σταλιά, μα είναι διαβολεμένοι. Τρέχουν γυμνοί, φοράνε στα κεφάλια τις κουκούλες από γουρουνίσιας τρίχες και στα ποδάρια τους, που είναι σαν του τραγιού ή του γαϊδάρου, φοράνε σιδερένια τσαρούχια . Κρατάνε στα χέρια τους αγκλίτσες κι έχουνε νύχια σουβλερά και γυριστά σαν τα δρεπάνια. Φαφούτηδες, λιγδιάρηδες ,με ξέπλεκο μαλλί, άλλος κουτσός, άλλος κουλός, μη δώσει ο Θεός, παιδί μου, και βρεθούνε στο δρόμο σου.

- Κι από πού έρχονται, γιαγιά, οι Καλ'κατζάρ'; Ρώτησε τώρα με τρεμάμενη από τον φόβο φωνή η Μαρία .

Η γιαγιά συνδαύλισε τη φωτιά, έριξε κι άλλο κούτσουρο στη γωνιά , άφησε στο πλάι της το αδράχτι και πήρε στην αγκαλιά της τη Μαρία, που κρύφτηκε όσο μπορούσε πιο πολύ στη νησιώτικη βράκα της γιαγιάς.

- Έρχονται από τον Κάτω Κόσμο, Μαρία μου ! Ζούνε εκεί σε σκοτεινές αραχνιασμένες σπηλιές και τρώνε φίδια, σαύρες, ποντίκια και γάτες. Εκεί στον Κάτω Κόσμο πριονίζουν με τα δόντια και με τα νύχια τους ασταμάτητα ,μέρα και νύχτα, τις τρεις κολόνες που βαστάνε τον Απάνω Κόσμο. Θέλουνε να τις γκρεμίσουν και μαζί μ' αυτές να γκρεμιστεί κι ο κόσμος όλος. Τις πελεκάνε τις κολόνες όλο τον χρόνο, παρά δώδεκα μέρες. Τότες πια δεν αντέχουν άλλο ,τις παρατάνε και βγαίνουν να ξανασάνουν στον Απάνω Κόσμο. Κάθονται δώδεκα μέρες, μα σα ξαναγυρίσουν ,οι κολόνες έχουν θρέψει κι αυτοί ξαναρχίζουν πάλι το πελέκημα απ' την αρχή.

- Και τι κάνουν, γιαγιά, αυτές τις δώδεκα μέρες στον Απάνω Κόσμο ; ρώτησε τώρα, ξεθαρρεμένη στη ζεστή αγκαλιά της γιαγιάς της ,η Μαρία.

- Και τι δεν κάνουν ,παιδί μου, οι τρισκατάρατοι ! Τρυπώνουν στα σπίτια απ' όπου βρούνε ! Από τις καμινάδες, από τις κλειδαρότρυπες, από τις χαραμάδες... Σπάζουν τα *κιούπια* (8) και χύνονται τα κρασιά και τα λάδια. Σπάζουν τα σταμνιά και τα *κουμάρια* (9) και μένουν οι άνθρωποι χωρίς να έχουν νερό να πιούνε. Σκορπούν το στάρι και το αλεύρι και μαγαρίζουν τα φαγητά. Κατουράνε και σβήνουν τη φωτιά και σκορπάνε μέσα στο σπίτι τη στάχτη. Πειράζουνε στον δρόμο όποιον βρούνε και δεν τον παρατάνε, αν δε λαλήσει ο μαύρος πετεινός. Τις νύχτες με φεγγάρι χορεύουνε στις ράχες και στα ξέφωτα κι άμα βρούνε κανέναν μοναχικό στα χωράφια ,τον παίρνουν και τον αναγκάζουν να χορεύει μαζί τους μέχρι που να λαλήσει ο πετεινός. Έχουν στο μάτι (10) τους μυλωνάδες κι όσους πηγαίνουν στον μύλο ν' αλέσουν σιτάρι. Λερώνουν τ' αλεύρι, ξεσκίζουν τα σακιά και το σκορπάνε στους δρόμους. Τρομάζουν τα ζώα και τους ανθρώπους ,κάνουν τον κόσμο άνω – κάτω...

- Εσύ τους είδες τους Καλικάντζαρους, γιαγιά ; τη ρώτησα με τη σειρά μου κι εγώ, θέλοντας να την πειράξω λιγάκι και να κάνω τάχα πως δεν τα πολυπιστεύω αυτά που λέει .

- Εγώ δεν τους είδα, Θεός φυλάξει, Γιαννάκη μου ! απάντησε η γιαγιά, σταυροκοπήθηκε κι έφτυσε πάλι τρεις φορές στον κόρφο της. Τους είδε η γειτόνισσα το Ρηνιώ, που σηκώθηκε νύχτα να ζυμώσει και πήγαν και της σκόρπισαν τ' αλεύρι. Τους είδε η Ελένη η Σταύραϊνα ,που πήγαινε αξημέρωτα στον μύλο ν' αλέσει σιτάρι και πήγαν και τρύπωσαν στο σαμάρι ανάμεσα στα τσουβάλια και τρόμαξε το ζώο και παραλίγο να τη ρίξει κάτω να τη σκοτώσει. Τους είδε ο Στέλιος ,του Μπόμπιρα ο γιος, που έβοσκε νύχτα τα πρόβατα και τον πήραν και τον χόρευαν στο *Σκοτεινό Λαγκάδι* (11) μέχρι που λάλησε ο πετεινός. Κι έμεινε από τότε ονειροπαρμένος κι αλαφροϊσκιωτος κι όλο γελά κι όλο κουνά τα χέρια του σα να θέλει να χορέψει...

- Κι εμείς τι θα κάνουμε τώρα , γιαγιά ; Πώς θα τους κρατήσουμε μακριά από το σπίτι μας ; ρωτήσαμε τώρα μ' ένα στόμα κι οι δυο τη γιαγιά .

- Έννοια σας και ξέρω εγώ να τους χορέψω (12) ! απάντησε θυμωμένη η γιαγιά Γιωργούλα .Τα έμαθα από τη μάννα μου κι απ' τη δική μου τη γιαγιά, Θεός σ'χωρέσ' τες .

Εσύ , Μαρία, πάρε το αναμμένο κερί κι έλα να με βοηθήσεις να κάνουμε με τη φλόγα του σταυρούς στα παράθυρα στις πόρτες. Οι καταραμένοι φοβούνται τον Σταυρό και δεν τολμούν να πλησιάσουν.

Εσύ, Γιαννάκη, πήγαινε στην αποθήκη και φέρε χοντρά κούτσουρα για το τζάκι. Φέρε κι από τ' αγκάθια που έχουμε για προσάναμμα. Οι Καλ'κατζάρ' φοβούνται τη φωτιά, γι' αυτό όλη τη νύχτα θα πρέπει να καίει στη γωνιά. Με τ' αγκάθια θα κλείσουμε τις τρύπες και τις χαραμάδες του σπιτιού, καθώς και τα στόματα (13) στα κιούπια ,τις στάμνες και στα κουμάρια. Είναι γυμνοί και τρέμουνε να περάσουν από τ' αγκάθια. Και σαν τα τελέψεις αυτά, πάρε τ' αδράχτι κι έλα να τυλίξουμε γύρω το σπίτι με την κλωστή, να τη βλέπουν ,να φοβούνται μην πιαστούν, και να ξεμακραίνουν από το σπίτι. Φέρε και στάχτη να ρίζουμε στα θεμέλια, να βλέπουν πως δεν υπάρχει στο σπίτι μέσα στάχτη να τη σκορπίσουν.

Προτού βασιλέψει ο ήλιος, να θυμηθείτε να θυμιάσουμε καλά το σπίτι μέσα κι έξω. Να κάψουμε και κανένα λάστιχο, γιατί φοβούνται τις μυρουδιές και δεν κοντεύουν.

Αφού είπε αυτά η γιαγιά Γιωργούλα, πήγε μέσα στο σπίτι, πήρε τα λανάρια (14) της ,στάθηκε στη μέση της αυλής ,άρχισε να λαναρίζει και με δυνατή φωνή να λέει και να ξαναλέει :

*Τράκα – τράκα (15)τα λανάρια,
φέρτη μοι τρίγια πουδάρια(16)
να τα ρίζου μες στα π'γάδια...*

- Τι είναι αυτά που λες, γιαγιά ; ρωτούσαμε χωρίς να καταλαβαίνουμε τίποτα απ' αυτά που έλεγε κι έκανε η γιαγιά.

Μα η γιαγιά Γιωργούλα δεν ήθελε ή δεν μπορούσε και η ίδια να τα εξηγήσει...Μόνο σαν μπήκαμε πια στο σπίτι κι έκλεισε καλά τις πόρτες και τα παράθυρα, συμπλήρωσε :

- Οι Καλ'κατζάρ' , παιδιά μου, έρχονται στον Απάνω Κόσμο την παραμονή των Χριστουγέννων και φεύγουν την παραμονή των Φώτων με τον πρώτο Αγιασμό που κάνει ο παπάς. Τρέμουνε τη βρεχτούρα του και την αγιαστούρα του και άμα τον δούνε τον παπά παίρνουνε ποδάρι ξεφωνίζοντας τρομαγμένοι :

*- Τρέξητη να τρέξουμη
τσι έρχητι η ζουρλόπαπας
μη την αγιαστούρα του
τσι μη τη βρηχτούρα του...*

Τσακίζονται και πάνε πάλι στην πίσσα και στον πειρασμό. Κι από το κακό τους, που αφήσανε τον Απάνω Κόσμο, αρχίζουν πάλι να ροκανίζουν τις τρεις κολόνες που στηρίζουν τον Απάνω Κόσμο.

Αυτά είπε η γιαγιά Γιωργούλα και σώπασε. Πήρε ύστερα το κόσκινο, το κρέμασε πίσω από την κλειδαρότρυπα, να βλέπει τις τρύπες ο βελζεβούλης, να κάθεται να τις μετρά, να μπερδεύεται, να ξαναρχίζει να ξαναμετρά και να τα ξαναχάνει, ώσπου να λαλήσει ο πρώτος πετεινός, να πάρει δρόμο και να χαθεί στ' ανάθεμα του Θεού...

Γλωσσάρι

1.το Δωδεκαήμερο : Οι 12 μέρες από την παραμονή των Χριστουγέννων μέχρι την παραμονή των Φώτων.

2.ο π'σσόκουλος και π'σσόσκατους : Αυτός που έχει κώλο μαύρο σαν την πίσσα, που βράζει μέσα στην πίσσα στην κόλαση, ο σατανάς.

3. ο ζερζεβούλης και βελζεβούλης : γιος του βιβλικού Βεελζεβούλ, αρχηγού των διαβόλων.

4. έρτην : έρθουν .

5. το χοντρό αλάτι, όταν σκάει πάνω στη φωτιά ,κάνει κρότο, που τρομάζει τους Καλικάντζαρους.

6. οι μαγαρισμένοι : μιαροί, βρώμικοι, μολυσμένοι.

7. μαγαρίζω : βρωμίζω, μολύνω.

8. το κιούπι : το πιθάρι.

9. το κουμάρι : πήλινο σταμνί.

10. έχω στο μάτι : εχθρεύομαι, μισώ.

11.το Σκοτεινό Λαγκάδι : τοπωνύμιο. Ανήλιαγο Λαγκάδι .

12. να τους χορέψω: να τους δείξω εγώ, να μάθουν...

13.το στόμα : στόμιο .

14. το λανάρι : χειροκίνητο εργαλείο για το λανάρισμα του μαλλιού των προβάτων.

15. τράκα-τράκα : ο θόρυβος που κάνουν τα λανάρια στο λανάρισμα.

16 .τρία ποδάρια : ίσως υπονοεί τις τρεις κολόνες ,που στηρίζουν τη γη .